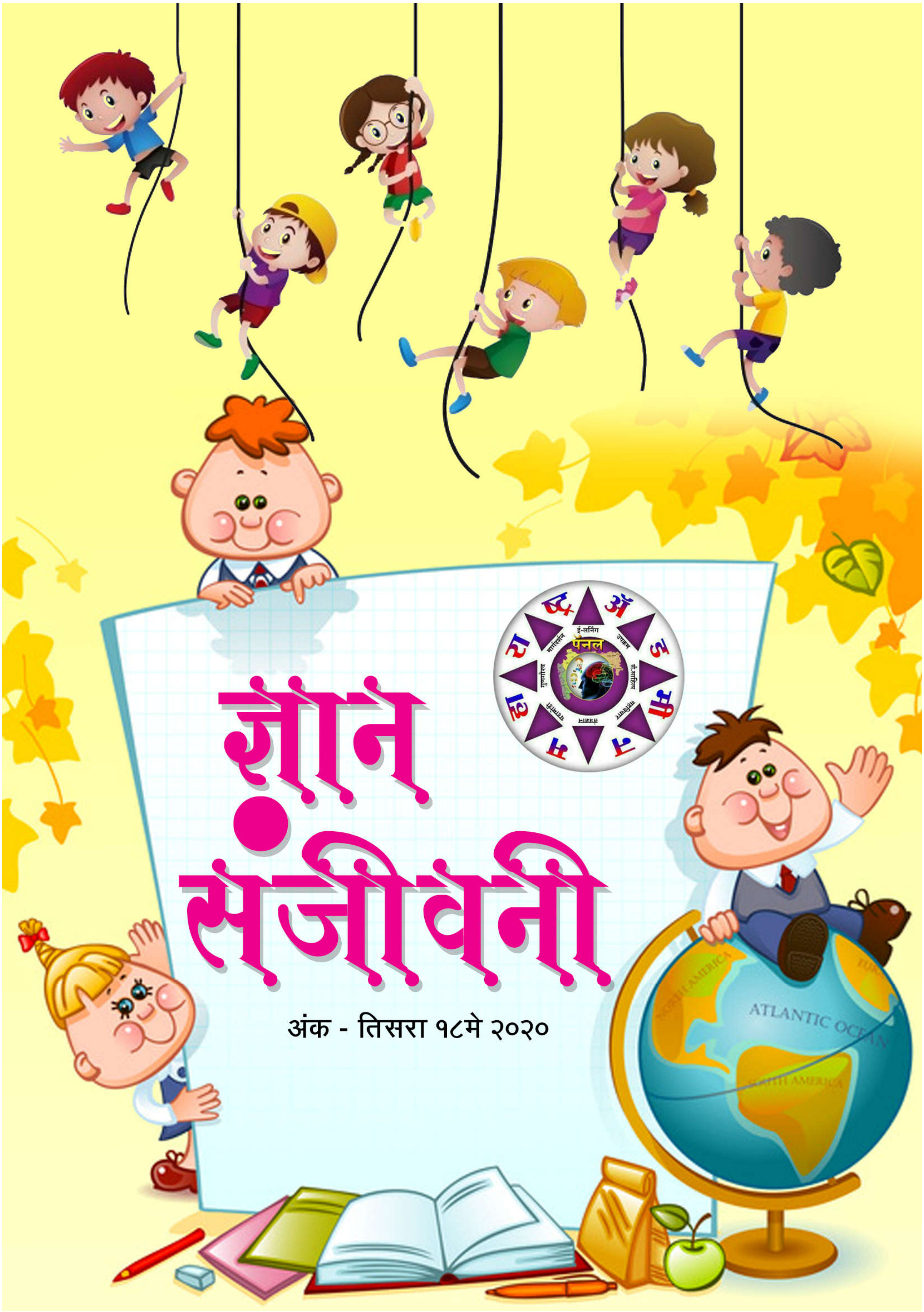

ज्ञान संजीवनी

अंक - तिसरा १८मे २०२०

वाचनसंस्कृतीला पुन्हा येतोय नव्याने बहर

एक पाऊल वाचन समृद्धीकडे अंतर्गत दररोज एक गोष्ट मुलांना ऐकवण्यासाठी रेकॉर्ड केली जाते. सध्या लॉकडाऊन ची परिस्थिती असल्यामुळे वर्क फ्रॉम होम सुरू आहे. लहान मुलांना या वेळेचा सदुपयोग कसा करून घ्यावा हे सांगणे सुद्धा अतिशय गरजेचे आहे.

सकाळपासून संध्याकाळपर्यंत काय करावे हा प्रश्न मुलांच्यासमोर आ वासून उभा असतो. ऑनलाईन अभ्यासमालिकेद्वारा ते अभ्यास पण करीत आहेत.पण आजच्या काळामध्ये त्यांच्या आनंदासाठी, मनोरंजनासाठी टि. व्ही शिवाय गोष्ट हा एकच सर्वात उत्तम पर्याय आहे असा विचार करून गेल्या महिनाभरापासून जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था अमरावती येथे कार्यरत विषय सहायक दीपाली दिलीप बाभुळकर ह्या स्वलिखीत गोष्टीसह माधुरीताई पुरंदरे, राजीव तांबे, फारूक काझी, स्वाती राजे यांच्यासह बालसाहित्यातील नामांकित लेखकांची प्रत्यक्ष पुर्वपरवानगी घेऊन दररोज एक गोष्ट स्वत: च्या आवाजात रेकॉर्ड करून विविध सामाजिक माध्यम उदा. फेसबूक, व्हॉट्सअप व गोष्टींचे विडीयो फेसबुक व युट्यूबचँनल द्वारे मुलांना पाठवण्यात येत आहे. गोष्टीच्या सुरवातीला गोष्टीचे नाव, ती कोणत्या पुस्तकातून घेतली आहे,पुस्तकाचे लेखक, चित्रकार व प्रकाशक यांची माहिती मुलांना दिल्या जाते. यामाध्यमातून विद्यार्थी गोष्ट तर ऐकतातच पण त्या गोष्टी सोबत त्या गोष्टीवर आधारित चित्र काढणे,यमक जुळवणे इ. विविध उपक्रम सुद्धा घरबसल्या करीत आहे. जसे पाऊस ही गोष्ट ऐकल्यानंतर पावसाचे चित्र काढून मुलांनी पाठवले. हा उपक्रम मुलांसाठी खूप फायद्याचा असल्याचे अनेक पालकांनी आणि शिक्षकांनी प्रत्यक्ष दूरध्वनीद्वारे संदेशाद्वारे सांगितले आहे . त्यांच्या प्रतिक्रियांनी आपला उत्साह वाढतो असे दीपाली दिलीप बाभुळकर म्हणतात. महाराष्ट्रातील राज्यस्तरीय व्हाट्सअप ग्रुप वर दररोज ऑडीयो क्लिप द्वारे गोष्ट पोस्ट केल्या जाते. मग ती गोष्ट शिक्षक आपल्या विद्यार्थ्यांना पाठवतात. या पद्धतीने दररोज हजारो विद्यार्थी गोष्टीचा आनंद घरबसल्या घेत आहे. याशिवाय वाचन कसे करावे? गोष्ट सांगताना आरोह-अवरोह कसा असावा? याचे सुद्धा धडे मुले गिरवीत आहेत. क्षिप्रा डाखोडे - देशमुख यांच्या वल्लरी चा वाचन कट्टा या व्हाट्सअप ग्रुपला महाराष्ट्रभरातील अनेक विद्यार्थी दररोज स्वत:ची गोष्ट अपलोड करीत आहे आणि गोष्टी वाचनाचा आनंद घेत आहेत. ज्या मुलांच्या पालकांजवळ अँड्रॉइड मोबाईल नाही त्यांचे काय हा विचार मनात आला. त्याकरिता कैवल्य फाऊंडेशनच्या व्हि. एस. एफ उपक्रमांतर्गत टोल फ्री क्रमांक 1800-572-8585 द्वारे सकाळी ९ते ५ वाजेपर्यंत मुलांपर्यंत गोष्ट पोहोचल्या जात आहे. कुठल्याही मोबदला शिवाय मोफत गोष्ट ऐकणे मुलांना शक्य झाले आहे. या उपक्रमाच्या माध्यमातून दररोज हजारो विद्यार्थी गोष्टीचा लाभ घेत आहेत. दीपाली बाभुळकर म्हणतात की माझ्या वडिलांनी माझ्यात रूजलेल्या वाचनाच्या आवडीचा, माझ्या जवळ असलेल्या विविध वाचन स्तरावरील पुस्तकांचा संग्रह सहजच मुलांच्या कामी पडतो आहे. पालक सुद्धा या पुस्तकांबद्दल, प्रकाशकांबद्दल जाणून घेत आहेत. संगणकयुगात वाचन संस्कृती लयाला जाते की काय अशी भीती वाटत होती ती पुन्हा एकदा एक पाऊल वाचन समृद्धीकडे या उपक्रमांतर्गत दिपाली बाभुळकर जोपासताना दिसत आहे.

हा उपक्रम मुलांसाठी खूप फायद्याचा असल्याचे अनेक पालकांनी आणि शिक्षकांनी दूरध्वनीद्वारे, संदेशाद्वारे सांगितले आहे . त्यांच्या प्रतिक्रियांनी आपला उत्साह वाढतो असे दीपाली दिलीप बाभुळकर म्हणतात.रंगशाळा स्टोरी टेलींग चॅलेंज मध्ये सुद्धा त्यांना भरघोस प्रतिसाद मिळाला आहे. जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्थेमार्फत सर्व तालुक्यांपर्यंत हा उपक्रम प्रा. रवींद्र आंबेकर, सर्व अधिव्याख्याता, विषय सहाय्यक व विषय साधन व्यक्ती यांचेसह शिक्षकांच्या मदतीने मुलांपर्यंत पोहचवला जातो आहे.

शालेय कामात QR कोड चा अभिनव वापर कसा करावा

क्यूआर कोड नवीन तंत्रज्ञानामधील सर्वात न वापरलेले उपयुक्त तंत्रज्ञान आहे. बरेच लोक या QR कोड ला बारकोडचे स्वरूप म्हणून पाहतात आणि चुकीने असा विश्वास करतात की ते केवळ कंपन्यांद्वारे तयार केले जाऊ शकतात, परंतु वास्तविकता अशी आहे की कोणीही सेकंदात क्यूआर कोड तयार करू शकतो.

क्यूआर म्हणजे अक्षरशः 'द्रुत प्रतिक्रिया Quick response' असते आणि हे आपल्याला कोणत्याही प्रकारच्या URLs टाइप न करता सेकंदातच विविध प्रकारच्या डिजिटल सामग्री मोबाइल डिव्हाइसवर हस्तांतरित करण्यास सक्षम करते.

1. कोड तयार करण्याच्या अनेक website आहेत . अशा बऱ्याच त्वरित विनामूल्य website आहेत ज्या आपल्याला सेकंदात क्यूआर कोड तयार करण्यास सक्षम करतात. मला आवडलेल्या या दोन वेबसाईट :

१) http://www.visualead.com/

२) http://www.the-qrcode-generator.com/

२. QR कोड वाचण्याचे app कोड वाचण्यासाठी विद्यार्थ्यांना क्यूआर स्कॅनर बसविलेल्या इंटरनेट कनेक्ट केलेले डिव्हाइसची आवश्यकता असेल. यापैकी बरेच विनामूल्य देखील उपलब्ध आहेत.

१) http://www.scanlife.com/get-the-app

२) http://www.tapmedia.co.uk/more-apps.htm

क्यूआर कोडचा केवळ वर्गातच नव्हे तर एका शाळेमध्ये देखील परिवर्तनीय परिणाम होऊ शकतो. त्यांचे एकाधिक उपयोग आहेत ज्याकडे आपण पहात आहोत, परंतु त्यांच्यात सर्वात मोठी सामर्थ्य म्हणजे ते कोणत्याही प्लॅटफॉर्मवर वापरता येतात, यासाठी ॲप उपलब्ध आहे, जेणेकरून ते कोणत्याही शाळेत प्रभावी BYOD bring your own device प्रोग्राम सक्षम करण्यासाठी मूलभूत साधन बनवू शकतात.

वर्गा मध्ये वापर कसा करावा यासाठी काही सूचना

▪ वर्कशीट आणि वर्ग हस्तलिखितमध्ये क्यूआर कोड जोडा जेणेकरून डिजिटल आवृत्ती पसंत करणारे विद्यार्थी त्यांच्या डिव्हाइसवर थेट डाउनलोड करू शकतात.

▪ वर्गात नवीन शब्दसंग्रह, वर्गात झालेल्या मनोरंजक अभिव्यक्तींसह वर्गातील डिजिटल नोट्ससाठी क्यूआर कोड तयार करा.

▪ परस्परसंवादी फोनेटिक चार्टवर एक क्यूआर कोड दुवा तयार करा जेणेकरून विद्यार्थी त्याचा उच्चार त्यांच्या उच्चारण वर कार्य करण्यासाठी करू शकेल आणि त्यांचा फोन स्वतःचा रेकॉर्ड करण्यासाठी वापरू शकेल. क्यूआर कोड तयार करा जेणेकरून धडाच्या शेवटी विद्यार्थी व्याकरण संदर्भ नोट्स किंवा शब्दसंग्रह रेकॉर्ड डाउनलोड करू शकतील.

▪ दररोजचे नियमित वेळापत्रक QR वेळापत्रक विद्यार्थ्यांना त्यांच्या कॅलेंडर मध्ये ॲड करण्यासाठी स्कॅन करण्यास तयार करून द्या.

▪ आपण वर्गात वापरू इच्छित विद्यार्थ्यांना डाउनलोड करू इच्छित असलेल्या उचित ॲप्सशी दुवा साधणाऱ्या QR कोडची एक सूची बनवा. हे त्यांना शोधण्यात वेळ वाचविण्यात मदत करेल.

▪ आपण विद्यार्थ्यांना प्रतिमा आणि इन्फोग्राफिक्स थेट QR रुपात त्यांच्या डिव्हाइसवर स्कॅन करण्यास मिळवून देऊ शकता.

▪ आपण मुद्रित केलेल्या आणि भिंतीवर ठेवलेली प्रत्येक वस्तू किंवा कागदावर आणि हस्तलिखित QR कोड वापरुन वितरित केले जाऊ शकते.

आनंद आनेमवाड
तंत्रस्नेही शिक्षक
जि प पालघर

....

जुन्या शिक्षकांना तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यासाठी प्रशिक्षण देणाऱ्या प्रशिक्षकांसाठी प्रशिक्षण देण्याच्या 12 टिप्स

एक अशी समजूत आहे जी शैक्षणिक समाजात कायम आहे की अधिक प्रौढ शिक्षक शैक्षणिक तंत्रज्ञानाच्या प्रभावी वापराबद्दल प्रशिक्षित करण्यास अधिक कठीण आणि नाखूष आहेत. काही अंशी, मला असे वाटते की ही धारणा डिजिटल इमिग्रंट मिथक विरूद्ध डिजिटल नेटिव्हद्वारे तयार केली गेली आहे. परंतु जगभरातील सर्व वयोगटातील शिक्षकांना प्रशिक्षित करणे शक्य आहे.

 अधिक परिपक्व शिक्षकांबाबतीत काही बाबी दिसून येतात :-

चमकदार हार्डवेअर आणि त्याच्या बाजूने जाण्यासाठी केलेल्या अद्भुत दाव्यांद्वारे मोहित होण्याची शक्यता कमी आहे.

वर्गात तंत्रज्ञानाचा कसा वापर केला जातो याबद्दल अधिक गंभीर आणि संशयवादी.

विविध अनुप्रयोग आणि वेबसाइट वापरताना कमी आत्मविश्वास आणि भिन्न वैशिष्ट्ये एक्सप्लोर करण्याची शक्यता कमी आहे.

अपयशामुळे अधिक निराश होणे.
तरुण वापरकर्त्यांसाठी दररोजच्या जीवनाचा भाग बनलेली विविध साधने, अनुप्रयोग आणि सेवांविषयी कमी माहिती आहे.

"तंत्रज्ञानाच्या फायद्यासाठी तंत्रज्ञानाद्वारे" वर्ग अनुप्रयोग वापरुन पाहण्याची अधिक शक्यता.

मग प्रशिक्षकांनी या शिक्षकांसोबत काम करण्याच्या आव्हानांकडे कसे जावे? वृद्ध शिक्षकांना तंत्रज्ञान वापरण्याचे प्रशिक्षण काही टिपा येथे आहेत.

1) शैक्षणिकदृष्ट्या आपल्या भूमीकेबद्दल खात्री करा.

बरेच एड्टेक प्रशिक्षक तंत्रज्ञानासह उत्कृष्ट आहेत, परंतु शैक्षणिक सिद्धांत आणि शिक्षणशास्त्रात फार कमी जाण आहेत. अधिक परिपक्व शिक्षकांकडे अधिक मजबूत सैद्धांतिक समज होण्याची शक्यता असते, म्हणून आपल्या शैक्षणिक दृष्टिकोनासह आपल्या कल्पनांचा बॅक अप घेण्यास तयार रहा आणि आपले प्रशिक्षण परत शिकण्याच्या आणि अध्यापनशास्त्रीय दृष्टिकोनाशी जोडण्याचा प्रयत्न करा.

2) प्रशिक्षण हे कार्यशाळा स्वरूपात चालू आहे याची खात्री करा.

सादरीकरणातील साधने आणि कल्पनांच्या सूचीतून चालण्याचे काही मूल्य असू शकते परंतु शिक्षकांना हाताने अनुभव देणे आणि काहीतरी तयार करण्यासाठी तंत्रज्ञानासह प्रत्यक्ष काम करण्याची संधी देणे या गोष्टी जवळ येऊ शकत नाही.

3) आपण काय केले याची ठोस उदाहरणे द्या.

आपण आपल्या स्वत: च्या विद्यार्थ्यांसह तंत्रज्ञानाचा कसा उपयोग केला याबद्दल अनुभवावरून बोलण्यास सक्षम असणे "आपण आपल्या विद्यार्थ्यांसह हे हे हे करू शकता." च्या सैद्धांतिक अनुप्रयोगांपेक्षा कितीतरी अधिक प्रभाव पडेल. आपण आपल्या स्वत: च्या वर्गात तंत्रज्ञानाचा कसा वापर केला आहे, आपण कोणत्या आव्हानांना सामोरे गेले आहे आणि आपण त्याद्वारे कसे मात केली किंवा कसे सोडले याबद्दलचे किस्से सामायिक करणे आपल्या प्रशिक्षणाला खरोखर विश्वासार्हता देऊ शकते.

4) अपेक्षांचे व्यवस्थापन

एक सकारात्मक दृष्टीकोन उत्तम आहे, परंतु कमकुवत दुवे, संभाव्य नुकसान आणि आपल्या स्वतःच्या अपयशाबद्दल बोलण्यास देखील तयार रहा. हे कदाचित आपल्या प्रशिक्षणार्थींना त्याच चुका टाळण्यात आणि त्यांचा मोहभंग होण्यापासून रोखू शकेल.

5) प्रयोग करण्यासाठी आणि एक्सप्लोर करण्यासाठी वेळ द्या

शक्य तितक्या साधने, तंत्र आणि प्रक्रियांमध्ये रेंगाळण्याचा मोह करू नका. प्रोजेक्टचा निश्चित कालावधी आपल्या प्रशिक्षणात सामील करा जेणेकरून शिक्षकांना दूर जाण्याची आणि त्यांना ज्या रूची आवडतील अशा गोष्टी एक्सप्लोर करण्याची संधी मिळेल आणि ते विद्यार्थ्यांसह त्यांचा कसा उपयोग करू शकतात यावर त्यांचा स्वतःचा दृष्टीकोन मिळवा.

6) तांत्रिक प्रशिक्षणाचा बॅक अप घ्या.

नवीन साधने वापरणे शिकणे नेहमीच सोपे होते, विशेषत: मोबाईलवर, परंतु कोणते बटण दाबावे किंवा कोणत्या दुव्याचे अनुसरण करावे हे विसरणे शिक्षकांना अजूनही सोपे आहे. तर सचित्र मार्गदर्शक किंवा शिक्षक नंतर परत येऊ शकतील अशा व्हिडिओ ट्यूटोरियलसह कोणत्याही प्रात्यक्षिकेचा बॅक अप घ्या.

7) त्यांचे कार्य सुलभ करा.

तंत्रज्ञान वापरणे जे ते आधीच थोडा सुलभ करतात किंवा थोडा द्रुत करतात हे प्रारंभ करण्याचा एक चांगला मार्ग आहे. उदाहरणार्थ, माझ्याकडे एका साधनाचा दुवा आहे जो खरोखरच क्लोज टेस्ट तयार करतो. शिक्षक आधीपासूनच करत असलेल्या गोष्टींपासून प्रारंभ होणारी अशी साधने सामायिकरण त्यांना आपल्या बाजूने नेण्यासाठी खरोखर मदत करू शकते.

8)करता येत नसलेल्या गोष्टी करा.

तंत्रज्ञानाबद्दल अधिक परिपक्व शिक्षकांनी केलेली सर्वात सामान्य टीका ही आहे: “बरं हे ठीक आहे, परंतु तंत्रज्ञानाशिवाय आपण हे करू शकता...” जर आपण तंत्रज्ञानाच्या वापराची उदाहरणे वर्गात आधीच उपलब्ध असलेल्या गोष्टींपेक्षा जास्त दाखवू शकत असाल तर, आपण त्यांच्या उत्साह पकडण्याची शक्यता जास्त आहे. याचे प्राथमिक उदाहरण प्रायमरीपॅड सारख्या सहयोगी लेखन साधनांचा वापर आणि विद्यार्थ्यांनी मजकूर कसा तयार केला हे ट्रॅक, रेकॉर्ड करणे आणि दर्शविण्याची क्षमता आहे.

9) वर्गातील अडचणी सोडवा.

अस्सल वर्गातील समस्या शोधण्यात सक्षम असणे आणि तंत्रज्ञान त्याचे निराकरण कसे करू शकते हे दर्शविण्यास खूप उत्तेजन देणारे असू शकते. याचे एक उदाहरण म्हणजे सारांश वाचन जे शिकवणे खूप आव्हानात्मक असू शकते कारण विद्यार्थ्यांकडे वेळेच्या मर्यादेकडे दुर्लक्ष केले जाते. मी दर्शवितो की विनामूल्य डिजिटल क्यू प्रॉम्प्टर वापरणे शिक्षकांना मजकूरावर नियंत्रण कसे आणू शकतात

आणि शिक्षकांनी निवडलेल्या वेगाने वाचन करण्यास विद्यार्थ्यांना भाग पाडतात. समस्या सुटली की शिक्षक तंत्रज्ञानात रमतात.

10) दीर्घकालीन आणि अल्प मुदतीच्या लक्ष्यांसह योजना बनवा.

तथापि आपले प्रशिक्षण सत्र प्रेरणादायक आहे आणि ते कमी किंवा लांब असले तरीही शिक्षकांनी ते योजनेसह सोडले आहे हे आपण सुनिश्चित केले पाहिजे. जर आपल्याकडे शिक्षकांसह त्यांच्यावर कार्य करण्यास वेळ मिळाला असेल तर स्मार्ट योजना छान आहेत. आपल्याकडे वैयक्तिक स्मार्ट योजना तयार करण्यासाठी त्यांच्याकडे वेळ नसल्यास, किमान त्यांच्या वर्गात प्रथम प्रयत्न करणार्या प्रथम तंत्रज्ञानाचा किंवा त्यासह ते काय करतील याबद्दल विचार करण्यास त्यांना उद्युक्त करा.

11) टेक सीपीडी मध्ये लागू केली जाऊ शकते.

बऱ्याच प्रौढ शिक्षकांना तंत्रज्ञानाबद्दल कमी आत्मविश्वास वाटण्याचे एक कारण म्हणजे ते बहुधा वर्गातच वापरतात. तंत्रज्ञान त्यांच्या स्वत: च्या-मार्गदर्शित सीपीडी आणि व्यावसायिक सरावचा भाग कसा बनू शकतो हे दर्शवित आहे आणि त्यांचे पीएलएन तयार करण्यास मदत करणे त्यांच्या तंत्रज्ञानाच्या वापरास अधिक सामर्थ्यवान बनविण्यात आणि त्यांच्या विकासास अधिक स्वायत्त आणि दीर्घकाळ टिकवून ठेवण्यास मदत करू शकते.

12) सर्वकाही कार्य करत असल्याचे सुनिश्चित करा.

आपण आपली सर्व प्लगइन, ब्राउझर आवृत्त्या इ. अद्ययावत केली असल्याचे सुनिश्चित करा आणि नेटवर्क आणि कनेक्टिव्हिटी तपासा आणि सर्वकाही सुरळीत चालू असल्याचे सुनिश्चित करा. प्रशिक्षक अयशस्वी झाल्यापेक्षा शिक्षकांना काहीही वेगवान बनवित नाही. युक्त्यांची ही सूची वाचून आपण कदाचित विचार करता: “परंतु सर्व तंत्रज्ञान प्रशिक्षण तसे असावे!” होय, आपण ते ठीक केले पाहिजे हे खरे आहे, परंतु सत्य हे आहे की तंत्रज्ञानाबद्दल आधीच उत्साही असलेल्या शिक्षकांसोबत काम करताना आम्ही कमी मानकांसह दूर जाऊ शकू. म्हणून पुढच्या वेळी जेव्हा आपण प्रशिक्षण कक्षामध्ये जाल आणि तेथे बरेच वडील शिक्षक पाहाल तेव्हा निराशा करुन हसू नका, परंतु अत्यंत कौशल्यपूर्ण प्रेक्षकांसह आपली कौशल्ये आणि समजूतदारपणाची चाचणी घेण्याच्या संधीचे स्वागत करा. जर आपण त्यांना तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यास प्रवृत्त करुन पाठवू शकता तर आपल्याला माहित आहे की आपण योग्य मार्गावर आहात.

आनंद आनेमवाड
तंत्रस्नेही प्रशिक्षक व शिक्षक
जि प पालघर

आदर्श शाळा

शाळेची थोडक्यात माहिती

जि प शाळा नायगाव
ता जामखेड जि नगर
स्थापना-1927
शिक्षक - लव्हाळे महेंद्र(मुख्या.)
राजगिरवाड रामदास
लक्ष्मीकांत ईडलवार
विद्यार्थी संख्या - 66
वर्गखोली - 3 मुख्याध्यापक खोली स्वतंत्र आहे
शाळेचे घोषवाक्य - एकच ध्यास सर्वांगीण विकास

शाळेचे बांधकाम व रंगकाम 10 वर्षांपूर्वी झालेले होते.इमारत नवी होती पण वातावरण प्रसन्न वाटत नव्हते.ज्या ठिकाणी दिवसभर ज्ञानदानाचे पवित्र काम करायचे आहे ती इमारत प्रसन्न व बोलकी असली पाहिजे यासाठी आमच्या स्टाफ ने स्वप्नातली शाळा बनविण्याचा निर्णय घेतला.पण 2-3 पालक वगळता शाळेकडे कुणीही फिरकत नव्हतं.पालकांची उदासीनता घालविण्यासाठी व शाळेची आवड निर्माण व्हावी यासाठी आम्ही जुनपासूनच शाळेत गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाबरोबरच विविध नाविन्यपूर्ण सहशालेय उपक्रम राबवायला सुरुवात केली.जून मध्ये पालक सभा बोलावली पण पालकांचा प्रतिसाद मिळत नव्हता.पण आम्ही हिंमत न हारता विद्यार्थी गुणवत्तेसाठी प्रयत्न करीत राहिलो.2 महिन्यात विद्यार्थ्यांमध्ये बदल दिसू लागल्यावर पालक शाळेत यायला लागले.अनुपस्थित विद्यार्थ्यांच्या गृहभेटी सुरू झाल्या, अभ्यासात मागे असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना वैयक्तिक मार्गदर्शन करण्यास सुरुवात झाली.ऑगस्ट महिन्यात पुन्हा पालक सभेचे आयोजन केले यावेळी मात्र 20 एक पालक जमले.यावेळी शाळेत चाललेल्या उपक्रमांची माहिती देत स्वप्नातली शाळा बनविण्याची कल्पना पालकांना पटवून दिली. पालकांनीही सहमती दर्शवली व पालकांनीच स्वत: पुढाकार घेऊन शाळा रंगकामासाठी जवळपास 35 हजार रुपये जमवले

व बाह्यांग आकर्षक बनवण्याचे काम पूर्ण झाले.ग्रामपंचायत, अधिकारी,पदाधिकारी यांच्या सहकार्याने भौतिक सुविधा उपलब्ध झाल्या.शाळेच्या तरुण व उपक्रमशील शिक्षकांनी सर्वांगीण विकासासाठी चौकटीबाहेर वेळ देत खालील उपक्रम शाळेत राबविले.

शाळेत राबविलेले नाविन्यपूर्ण उपक्रम

१)कवींची भेट नायगावहून थेट-पाठ्यपुस्तकात समाविष्ट कवितेचे कवी किंवा लेखक यांच्या मुलाखती विद्यार्थी व्हिडिओ कॉन्फरन्सच्या माध्यमातून घेतात.

२) हरवले सापडले-विद्यार्थ्यांना सापडलेल्या वस्तू उदा.पेन्सिल ,पेन, खोडरबर इत्यादी विद्यार्थी एका बॉक्स मध्ये ठेवतात .ज्या विद्यार्थ्याला पेन ,पेन्सिल नसेल तो विद्यार्थी त्या बॉक्स मधील वस्तू घेतो वापरतो व पुन्हा त्या बॉक्समध्ये ठेवतो .

३) अभिमान मराठी शाळेचा-जिल्हा परिषद शाळेचा प्रचार आणि प्रसार होण्यासाठी स्पोर्ट ड्रेस वर अभिमान मराठी शाळेचा असे वाक्य लिहिले आहे. विद्यार्थी बऱ्याच वेळा स्पर्धेच्या निमित्ताने बाहेर गावी जातात तेव्हा जिल्हा परिषद शाळेचा प्रचार आणि प्रसार होण्यास मदत होते.

४) डिजिटल स्कूल-आमच्या शाळेत interactive पॅनल, प्रोजेक्टर ,दोन संगणक संच ,माईक सिस्टम ,प्रिंटर असे साहित्य उपलब्ध आहे. या साहित्याचा अध्यापनात वापर केला जातो.

५) पर्यावरण रक्षण घोषवाक्य स्पर्धा-मुरली फाउंडेशनच्या वतीने आमच्या शाळेत पर्यावरण रक्षणा संदर्भात घोषवाक्य स्पर्धा घेण्यात आली.संस्थेने पुरवलेल्या कागदावर घोषवाक्य लिहून पोस्टाने ते आपल्या प्रियजनांना, मान्यवर अधिकारी ,पदाधिकारी यांना पाठवून पर्यावरण रक्षण संदर्भात जनजागृती केली.

६) टाकाऊ वस्तु पासून कचराकुंडी-टाकाऊ तेलाच्या डब्यांना आकर्षक रंग देऊन त्यावर स्वच्छता, लोकसंख्या वाढ व पर्यावरण रक्षण संदर्भात घोषवाक्य लिहून त्या कुंड्या वापरात आणल्या.

७) सावित्रीबाई फुले लेझीम पथक-प्रजासत्ताक दिन व स्वातंत्र्य दिनानिमित्त लुप्त होत असलेल्या भारतीय कलेची विद्यार्थ्यांना माहिती व्हावी यासाठी शाळेत सावित्रीबाई सावित्रीबाई फुले लेझीम पथक स्थापन करण्यात आले. यात देशभक्तीपर गीतावर सुंदर असे नृत्य सादर केले जाते त्याचे व्हिडिओ युट्युबवर उपलब्ध आहेत. लाखो views पण मिळाले आहेत.

८) पक्षांसाठी अन्न व पाणी-अक्षय स्मृती फाउंडेशनच्या सहकार्याने पक्षांसाठी उन्हाळ्यात अन्न व पाण्याची सोय केली यासाठी अक्षय स्मृती फाउंडेशन कडून बर्ड फीडर व वॉटर फिडर प्राप्त झाले आहे.

९) लोकसहभाग-शाळेचा कायापालट होण्यामध्ये लोकसहभागाचे एक महत्त्वाचं स्थान आहे. शाळेची रंगरंगोटी करण्यासाठी पालक व ग्रामस्थांनी जवळजवळ 35000 रुपये दिले आहेत. सर्व वर्गासाठी फॅन, घड्याळ ,खुर्च्या ,चप्पल स्टँड देण्यात आले त्याचबरोबर माजी आमदार श्री.राम शिंदे यांच्याकडून नवनीत कंपनीचे अभ्यासक्रमाचे सॉफ्टवेअर ,विद्यार्थ्यांसाठी लेखन साहित्य,आमदार श्री. रोहित दादा पवार interactive पॅनल असे जवळजवळ दोन लाखाचा लोकसहभाग या शैक्षणिक वर्षात प्राप्त.

१०) सूर्यग्रहण-विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष सूर्यग्रहण पाहण्यासाठी स्पेशल चष्मे आणून सूर्यग्रहण पाहण्याची संधी उपलब्ध करून दिली.

११) स्पोर्ट साहित्य-विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होण्यासाठी व शारीरिक विकास होण्यासाठी शाळेत तीन हजाराचे खेळाचे साहित्य आणले आहे.

१२) वाचन प्रेरणा दिन-यात विद्यार्थी दररोज एक तास वाचन करतात .राष्ट्रपती एपीजे अब्दुल कलाम यांच्या जयंती निमित्त APJ अशी विद्यार्थी बैठक व्यवस्था करण्यात आली.

१३)बटन आर्ट-इतर विषयाबरोबर कला व कार्यानुभव या विषयांवरही भर देण्यात येतो .यात टाकाऊ शर्ट बटन पासून बटन भेटकार्ड बनवणे म्हणजेच बटन आर्ट सारखे उपक्रम घेतले जातात.

१४) या शैक्षणिक वर्षात आमच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांनी मिळविलेले यश-

*तालुकास्तरीय गणित व विज्ञान प्रदर्शनात 275 शाळांनी सहभाग घेतला होता त्यात गणित विभागात तालुक्यात प्रथम क्रमांक मिळाला.
*शिवजयंती निमित्त जिव्हाळा समाजिक प्रतिष्ठानच्या वतीने घेण्यात आलेल्या चित्रकला स्पर्धेत लहान गटात तालुक्यात प्रथम क्रमांक मिळवला
*तालुकास्तरीय विविध गुणदर्शन स्पर्धेत वैयक्तिक गीत गायन प्रकारात तालुक्यात द्वितीय क्रमांक मिळाला.
*केंद्रस्तरीय विविध गुणदर्शन स्पर्धेत प्रथम क्रमांकाचे तीन,द्वितीय क्रमांकाचे तीन व तृतीय क्रमांकाचे दोन बक्षिसे मिळाले.
१५) स्पोर्ट ड्रेस-अक्षय स्मृती फाउंडेशनच्या सहकार्याने विद्यार्थ्यांना निम्म्या किमतीत स्पोर्ट ड्रेस उपलब्ध करून देण्यात आले आज विद्यार्थ्यांना दोन स्पोर्ट ड्रेस व गणवेश आहे.
१६)ग्रामपंचायतीचे सहकार्य- या शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थ्यांसाठी हँडवॉश स्टेशन,मुला मुलींच्या शौचालयात रनिंग वॉटर,750 ली. ची पाण्याची टाकी,पोर्टेबल साऊंड सिस्टीम, पाण्याचे फिल्टर ग्रामपंचायतिच्या वतीने देण्यात आले.

गटशिक्षणाधिकारी-श्री.नागनाथ शिंदे
विस्तार अधिकारी-श्री.दत्तात्रय कवळे
केंद्रप्रमुख-श्री.किसन वराट यांचे मार्गदर्शन वेळोवेळी मिळते.

@ उल्लेखनीय बाबी @

◆मुलींच्या शिक्षणासाठी प्रयत्न
◆डिजिटल क्लासरूम
◆क्षेत्रभेट
◆उपक्रमशील व तंत्रस्नेही शिक्षक स्टाफ
◆प्रशस्त क्रीडांगण
◆योगाभ्यास
◆प्रशस्त इमारत
◆सुसज्ज ग्रंथालय
◆आनंददायी शिक्षण
◆सांस्कृतिक कार्यक्रम
◆पौष्टिक मध्यान्ह भोजन
◆स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन
◆शैक्षणिक सहल
◆बोलक्या भिंती
◆उत्कृष्ट लेझीम पथक
◆शाळा सिद्धी श्रेणी अ
◆गुणवत्तापूर्ण शिक्षण
◆वैयक्तिक मार्गदर्शन

लक्ष्मीकांत इडलवार सर

विज्ञान कोपरा

लॉकडाऊन आणि प्रदुषण

कोरोना या जागतिक महामारीमुळे वायूवेगाने प्रगतीच्या दिशेने धावणारे जग गेल्या अनेक दिवसांपासून कोरोना व्हायरसच्या भीतीपोटी शांतपणे लॉकडाऊन झाले आहे.सद्यस्थितीला विनाकारण घराबाहेर जाणे म्हणजे मृत्युला आमंत्रण देण्यासारखे झाले आहे. या लॉकडाऊनच्या काळात काही सकारात्मक बदल झाले आहे.

जग लॉकडाऊन होण्यापूर्वीच्या प्रदुषण विषयक विविध समस्येसंदर्भात चिंता व्यक्त केली जात होती. जल प्रदुषण , ध्वनी प्रदुषण , वायू प्रदुषण आणि ओझोनचा थर अशा अनेक समस्या बाबत.लॉकडाऊन काळात जग शांतपणे आपापल्या घरी बसल्यामुळे ,या काळात जलमार्ग , लोहमार्ग , रस्तेमार्ग तसेच वायुमार्ग ठप्प झाले आहे. यामुळे धुर सोडणार्या गाड्या , प्रचंड प्रदुषण करणारे कारखाने , कारखान्यातील घाणेरडे पाणी जलाशयात सोडणे , वाहनांचा कर्कश आवाज इत्याती बाबी बंद असल्यामुळे प्रदुषण कमी होण्यास मदत झाली आहे .इतकेच काय प्रसारमाध्यमातून अनेक सकारात्मक घटना आपण पाहत आहोत.गंगा नदी जलशुद्धीकरणासाठी पंतप्रधान राजीव गांधी पासून नरेंद्र मोदी सरकारपर्यंत गंगा ॲक्शन प्लॉन ते नमामी गंगा असे अनेक प्रकल्प हाती घेऊन शासकीय पातळीवर प्रयत्न केले गेले पण लॉकडाऊन काळात जे जलशुद्धीकरण शक्य झाले आहे. ते आजतागायत कोणत्याही सरकारला शक्य होऊ शकले नाही. तसेच अनेक शहरांमध्ये प्रदुषण कमी झाल्यामुळे रस्त्यावरच्या वनस्पती मोकळा श्वास घेऊ लागल्या आहेत.

सर्वात महत्त्वाचा प्रश्न म्हणजे ओझोनचा थर वातावरणाच्या स्थितांबर या थराच्या खालच्या भागात ओझोन (O3) वायूचा थर आढळतो . हा ओझोनचा थर सजीवांसाठी जणू संरक्षक कवच आहे. सूर्यापासून येणारी अतिनिल किरणांना शोषून घेण्याचे कार्य ओझोन थर करत असते. जर ते अतिनिल किरणे पृथ्वीवर आले तर त्याचा सजीवांवर फार विपरीत परिणाम होऊ शकते.UV - C किरणे सजीवांसाठी अत्यंत धोकादायक असतात. UV -B किरणे त्वचेसाठी हानिकारक असतात. त्यामुळे त्वचेचा कर्करोग होऊ शकतो. ओझोनच्या थरामुळे UV - B किरणे बर्याच प्रमाणात शोषली जातात. UV - A किरणे ओझोन थरातून आरपार जातात. UV - A किरणे सजीवांना कमी अपायकारक असतात. अशा या ओझोन थरालाच मोठा छिद्र पडल्याचे शास्त्रज्ञाने कधिच जगाच्या निदर्शनास आणून दिले आहे . ओझोन थराची झीज होण्यास अनेक कारणे आहेत त्यापैकी CFC (क्लोरो फ्लोरो कार्बन) हे एक महत्वाचे संयुग कारणीभूत आहे. युनिव्हर्सिटी ऑफ कोलोरॅडो येथिल शास्त्रज्ञानी लॉकडाऊन काळात असे संशोधन केले आहे की , पृथ्वीच्या दक्षिणेकडील अंटार्टीका भागावरील ओझोनच्या थरावरील छिद्र आता भरु लागले आहे. कारण चिनमधील तसेच जगातील मोठ्या प्रमाणावरील होणारे प्रदुषण लॉकडाऊनमुळे थांबले आहे .ओझोनचा थर भरुन निघाल्यामुळे त्याचा सकारात्मक परिणाम एकुणच सजीवसृष्टिवर पडणार आहे .

लॉकडाऊनमुळे काही काळ सर्व गोष्टी बंद राहतील. मात्र काही दिवसांनी सर्वच गोष्टी पुर्वपदावर येतील .पण प्रदुषणाला मात्र सर्वांनी मिळून लॉकडाऊनच करुन ठेवण्यात यशस्वी झालो तर निश्चितच जागतिक तापमान वाढ असो किंवा अनेक प्रदुषण विषयक समस्येवर आपण विजय मिळवू शकतो. यासर्व गोष्टींतून आपण लक्षात घेतले पाहिजे. आपल्यामुळे प्रदुषण वाढत आहे. प्रदुषण थांबवण्यासाठी आपण सर्वांनी मिळून प्रयत्न केले पाहिजे. आज घडीला आपण कोरोना

पासून बचावासाठी नाकाला मास्क लावतोय . आपण जर वेळीच प्रदुषण थांबवण्यासाठी प्रयत्न केले नाही तर दुर्देवाने जगण्यासाठी ऑक्सिजनचे किट (O 2 किट) घेऊन फिरण्याची वेळ येऊ नये. हीच अपेक्षा .

श्री . रवींद्र मंगीलाल जाधव
जि.प.शाळा पावळेपाडा
ता. डहाणू , जि. पालघर

सुजाण पालकत्व

मुलांना स्वावलंबी करावे - भाग 2

प्रत्येक व्यक्तीने सर्वच कामे करायला शिकणे अत्यंत महत्वाचे आहे. घरात झाडू मारणे, भांडे घासणे, कपडे धुणे, भाजी निवडणे, दळण आणणे, स्वयंपाक करणे ही कामे आई किंवा बहिणीनेच करावीत असा काही लिखित नियम नाही. ही कामे मुलांनी स्वतःहुन केलीच पाहिजेत याकडे पालकांनी लक्ष द्यावे. तरच भविष्यात जेंव्हा शिक्षणासाठी घर सोडून बाहेरगावी राहण्याचा प्रसंग येतो त्यावेळी केलेल्या या कामाचा अनुभव त्यांना कामाला येतो. बाजारातून भाजीपाला खरेदी करणे, किराणा सामान आणणे, कपडे इस्त्री करून आणणे, वृत्तपत्र आणणे इत्यादी घराबाहेर करावयाची कामे वडील किंवा भावंडांची कामे मुलींना वेळ मिळेल तशी आवर्जून करायाला लावणे सुद्धा गरजेचे आहे. ही कामे मुलांची आणि ती मुलींची असे कामाचे वर्गीकरण विशेष करून पालकांनी करू नये. सकाळी झोपेतून उठल्यावर आई सांगण्याच्या अगोदर अंथरूण, पांघरूण घडी करून व्यवस्थित ठेवणे, जेवायला बसताना निदान स्वतःपुरते तरी ताट, वाटी आणि पाण्याने भरलेला ग्लास घेणे, जेवण संपल्यावर ताट नियोजित धुण्याच्या ठिकाणी ठेवणे, आपली पुस्तके, वह्या, पेन, दप्तर इत्यादी सर्व व्यवस्थित ठेवून घेणे यासारख्या लहानसहान कामाकडे गांभीर्याने लक्ष देऊन आपली कामे आपणच करायची सवय मुलांना लहानपणापासून लावणे अत्यावश्यक आहे. अशी सवय लावली नाही तर काय होते. एखाद्या वेळी घरात आई किंवा बहीण नसेल तर मुलांची पंचाईत होते. जेवण करायचे असेल किंवा घरातील साफसफाईचा प्रश्न असेल तेंव्हा मुले सर्वस्वी आई किंवा बहिणीवर अवलंबून असतात. त्यामुळे मुलांवर तसा प्रसंग ओढावू नये म्हणून काम करायला शिकवावे लागेल. ज्यावेळी घरात वडील किंवा भाऊ नसतो, त्यावेळी तशीच काहीशी पंचाईत मुलींच्या बाबतीत सुध्दा घडते. कुटुंबातील प्रत्येक व्यक्ती जर आपापल्या कामाची विभागणी करून घेतली तर असे प्रसंग निर्माण होऊ शकतो. त्यास्तव कामाची विभागणी न करता, मुलगा-मुलगी असा भेद न करता अगदी लहानपणापासून घरातील कामे मुलांना पालकांनी सांगायला हवी, तरच ते स्वावलंबी जीवन जगू शकतात. यासाठी उदाहरण म्हणून परमपूज्य साने गुरुजी आणि भारताचे दुसरे पंतप्रधान लालबहादूर शास्त्री यांचे जीवनचरित्र मुलांना सांगितले तर आपली कामे आपण का करावीत याचे महत्व त्यांना कळते. समर्थ रामदास स्वामी यांनी तर जो दुसऱ्यावरी विसंबला, त्याचा कार्यभाग बुडाला असा उपदेश दिला आहे. त्यामुळे आज नाही, आतापासूनच मुलांना आपली कामे आपण करायला सुरुवात करण्यासाठी प्रेरित करावे.

नागोराव सा. येवतीकर
विषय शिक्षक, कन्या शाळा,
धर्माबाद, जि. नांदेड
9423625769

चर्चेतले चेहरे

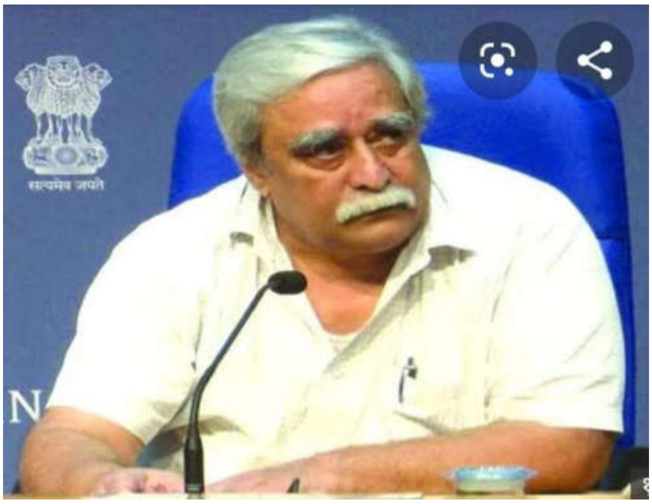

डॉ.रमण गंगाखेडकर
साथी व संसर्गजन्य रोग विभाग प्रमुख
ICMR

सध्या राष्ट्रीय पातळीवर माध्यमांमध्ये बऱ्याच वेळा एक मराठी नाव सातत्याने झळकतंय.भरभक्कम देहयष्टी आणि चेहऱ्यावर सतत आश्वस्त करणारा भाव असणारी, तुमच्या माझ्या घरातील वडिलधारी वाटणारी एक व्यक्ती कोरोना संक्रमणापासून आपल्या देशाला वाचविण्यासाठी भगिरथ प्रयत्न करत आहे.ती व्यक्ती म्हणजे डॉ.रमण गंगाखेडकर.

भारतीय आयुर्विज्ञान संशोधन परिषद अर्थात ICMR ही संस्था भारतीय वैद्यकीय संस्थांतील अग्रणी संस्था.विविध आजारांवरील संशोधन व तपासण्यांचे प्रोटोकॉल आखणाऱ्या ह्या संस्थेत महाराष्ट्राच्या जिल्हा परिषद शाळेत अआई गिरवणारा मुलगा एवढया उच्चपदावर पोहोचतो हिच किती भूषणावह बाब..!!

१९५९ मध्ये जन्मलेल्या रमण यांचे प्राथमिक शिक्षण नांदेड जिल्ह्यातील बिलोली येथील जिल्हा परिषदेच्या पत्र्याच्या शाळेत १० वी पर्यंत झाले.मुलाचे पाय पाळण्यात दिसतात तसेच झाले.कुशाग्र व अभ्यासू असे रमण यांचा १० वीत गुणवत्ता यादीत नंबर आला.इंटरपर्यंतचे शिक्षण धर्माबादच्या लाल बहादूर शास्त्री महाविद्यालयात पूर्ण करताना गुणवत्ता यादीतले सातत्य राखून success is never accidental चा प्रत्यय त्यांनी आणून दिला.

वैद्यकीय क्षेत्रात करियर करणे म्हणजे दीर्घ चिकाटी व खडतर अभ्यासाशिवाय पर्याय नाही.अर्थात रमण यांनी हे शिवधनुष्य लीलया पेलले.अंबाजोगाईच्या स्वाराती वैद्यकीय महाविद्यालयात पहिले वर्ष पूर्ण केल्यावर MBBS ची बाकी वर्षे औरंगाबादच्या शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयात पूर्ण केली.ज्ञानाची भूक मोठी असणारे रमण यांनी पदव्युत्तर साठी तयारी केली आणि 'पिडियाट्रीक्स' मधून एम डी पूर्ण केले.वैद्यकीय शिक्षणाचा पाया खोलवर रुजल्यावर त्यांच्या करियरला खरी कलाटणी मिळाली ती पुण्यात.

1996 मध्ये पुण्यात गाडीखाना रुग्णालयात कार्यरत असताना 'महिलांवरील एड्सचा संसर्ग' यावरील त्यांच्या शोधनिबंधाला जगाने अक्षरशः डोक्यावर घेतले.जागतिक पातळीवर एडसचे थैमान सुरू असताना एड्सविरोधात जागतिक प्रतिबंधक कार्यप्रणाली विकसित करण्यात आली ती ह्याच आपल्या मराठमोळ्या डॉ रमण यांच्या संशोधनाने.डॉ.रमण यांच्या रक्तातचं थांबणं नाही.जगासाठी आपल्या ज्ञानाचा फायदा व्हावा यासाठी त्यांच्यातील संशोधक कुठल्या पुरस्काराने सुखावून थांबला नाही कि अडचणींनी थबकला नाही.1998 मध्ये 'आईकडून मुलाला होणारे एड्सचे संक्रमण' ह्या विषयावरील त्यांच्या संशोधनाने जागतिक पातळीवर डॉ.रमण गंगाखेडकर हे नाव जगन्मान्यतेचे धनी ठरले.जगात साथ आणि संसर्गजन्य रोगांवरील अभ्यासासाठी प्रसिद्ध असलेल्या अमेरिकेतील जॉन्स हापकीन इन्स्टिट्यूट मध्ये डॉ रमण यांनी 'मास्टर इन पब्लिक हेल्थ' ही पदवी संपादन केली.नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ न्यूट्रेशनमध्ये नॅशनल ब्यूरो म्हणून व पुढे इन्स्टिट्यूट ऑफ ह्यूमन ॲनॉटामी मध्ये काम करत ICMR मध्ये उच्चपदावर पोचलेत.

वूहान मधून सुरू झालेल्या कोरोना भारतात प्रवेशीत झाला.कोरोना युद्धात सुरूवातीपासून भारताने उचललेल्या लॉकडाऊनसारख्या धाडसी निर्णयांत डॉ.रमण यांची भूमिका अत्यंत निर्णायक ठरली आहे.कोरोनासारख्या महामारीवर कोणतीही लस उपलब्ध नसल्याने आणि अदृश्य शत्रूसारखा हल्ला करणाऱ्या ह्या विषाणूपुढे अमेरिका,ब्रिटन,स्पेन व इटलीसारखे प्रगत देश अक्षरशः भुईसपाट झालेले असताना सव्वाशे कोटींचा भारत भक्कमपणे ह्या संकटाचा मुकाबला करतोय.कोरोना योद्धा म्हणून आपण सगळ्या डॉक्टर्सला म्हणत असू तर डॉ रमण हे ह्या युद्धातील सेनापती आहेत.

सर्व राज्यांना टेस्टिंग प्रोटोकॉल देणे,मार्गदर्शन करणे आणि त्याचवेळी रॅपिड टेस्टिंग कीट व प्रतिबंधक लस तयार करण्यासाठी प्रयत्न करणे ही भीमकाय जबाबदारी यथार्थतेने डॉ रमण सांभाळताय.हे सगळे करताना माध्यमांना सामोरे जाताना शास्त्रीय भाषेला सहजसोप्या भाषेत सांगण्याची लकब,आकडेवारी व अगदी भीषणताही स्पष्ट करताना जनमाणसाला आश्वस्त करणारी भाषा आणि वादग्रस्त प्रश्नांना बगल देण्याचे कौशल्य यामुळे राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय माध्यमांत भारताचा हा मराठमोळा चेहरा प्रेरणादायी आहे.आपल्याच घरातील वाटणारे डॉ.रमण साऱ्या देशाला कोरोनापासून वाचवण्यासाठी दिवसातील १८-१८ तास मेहनत घेत असताना आपण फक्त घरात रहावे हि ही यानिमित्ताने विनंती.

कोरोना संकटात डॉ.रमण यांना पंतप्रधान नरेंद्र मोदी कान व डोळे म्हटले जात आहे यापेक्षा वेगळी ती उंची काय असेल..!योगायोग असा कि २५ जानेवारी २०२० ला डॉ.रमण यांना एड्स व संसर्गजन्य आजारांवरील त्यांच्या योगदानासाठी भारत सरकारने 'पद्मश्री' हा किताब देऊन डॉ रमण यांच्या सेवेला सलाम केला.

डॉ रमण गंगाखेडकर यांच्या अद्भुत कार्यास शब्दपुष्पांजली वाहताना दोन ओळी नमूद करण्याचा मोह टाळता येत नाहीय...

लूटा रखा है सब अपना जो तूने लक्ष्य पाने को
आ गया अब वक्त तेरा शिखर पे रंग जमाने को..!

श्री गजानन विठ्ठलराव उदार
लासलगाव (नाशिक)

चित्र रंगवा

चित्रावर क्लिक करा !

कलामंच

हसत खेळत शिकूया (गीत)

हसत खेळत आपण सारे खूप शिकूया,
करू शाळा ही प्रगत, शिकू सारे पुढे जाऊया..
नाचत वाचत, कविता आपण, ताला सुरात गाऊया,
करू शाळा ही प्रगत, शिकू सारे पुढे जाऊया..

गणिते करता करता, नव्या रिती आता शोधूया,
इंग्रजी शिकण्या, एबीसीडीशी गट्टी करूया..
ज्याला नाही येत, त्याला शिकाया मदत करूया,
करू शाळा ही प्रगत, शिकू सारे पुढे जाऊया..

चुका झाल्या काही तर, सर नाराज नाही कुणावर,
उपचार आहे चुकांवर, चुकणेच शिकणे आहे जर..
आम्ही हार ना मानू, जग जिंकण्या आता शिकुया,
करू शाळा ही प्रगत, शिकू सारे पुढे जाऊया..

इतिहास विज्ञान भुगोल, असेल जरी खूप खोल,
कथा ऐकू लावू शोध, मज्जा येईल पाहू ग्रह गोल..
झाली शाळा डिझीटल, अपडेट आता सारे होऊया,
करू शाळा ही प्रगत, शिकू सारे पुढे जाऊया..

किशोर तळोकार (वि.शिक्षक)
पं.स.दारव्हा, जि.यवतमाळ
९६७३०६०७६२

माणुस ठरला कोता...

अंधाराने पुसल्या वाटा
कुठे चालली गर्दी
कोण लागला पाठी त्यांच्या
कोण असे तो दर्दी...
मिठीत घेणे ,मिठीत जाणे
प्रेमाची ती बाधा
कृष्ण सखा जर आला भेटी
कशी कळावी राधा...
हात गुंफुणी हातामध्ये
युद्ध किती ते लढले
गळा कापुनी मानवतेचा
कोण पायरी चढले...
एक विषाणू करतो दंगा
शस्त्रास्त्रेही नाही
भयतापाने विश्व थांबले
कुणा कळेना काही...
सगे सोयरे मित्र गोतही
पळून गेले दूर
बीळ पाहुनी लपले सारे
कुठे हरपले सूर...
पैसा,अडका,जमीन,जुमला
इथेच आहे खाली
उगा कशाला फुशारकी ही
उरला नाही वाली...
कत्तल केला निसर्ग सारा
शांत तरी तो होता
एक जांभई दिली तयाने
माणुस ठरला कोता..!

राजेंद्र उगले
नाशिक
९९२२९९४२४३

चारोळी

* कोरोनाच्या रूपात
निसर्ग आज कोपला.
आत्ता तरी जागा हो माणसा
नाहीतर समज तू कायमचा झोपला .

*कोरोना झालाय आज
माणसाचा भक्षक.
म्हणूनच म्हणा
मी च माझा रक्षक .

*कोरोनामुळे मोठ-मोठ्या देशांचे ,
डगमगले अस्तित्त्व .
तरीही पटत नाही आपल्याला ,
सोशियल डिस्टन्सचे महत्त्व .

* कोरोना विषाणूने दाखविला
राक्षसी रुद्रावतार.
आपल्यातील एकोप्याने दाखवू आपण ,
माणुसकीचा साक्षात्कार .

* संपूर्ण विश्वावर आलय आज ,
कोरोना महामारीचे अरिष्ट .
सामना करून धैर्याने ,
दाखवूया आपण धारिष्ट .

*कोरोनाने होतोय
खोकला आणि सर्दी ,
घराबाहेर जाऊन तुम्ही
करु नका गर्दी .

*माणसा-माणसांत ठेवू
सामाजिक अंतर ,
तर मात्र कोरोना होईल
नक्कीच -छूमंतर.

* हात , पाय , तोंड
धुवा तुम्ही वारंवार ,
साबण लावून कोरोनाला
करा हद्दपार .

*खोकतांना , शिंकतांना
धरा तोंडावर रुमाल .
नाहीतर कोरोना विषाणू दाखवेल
लगेच त्याची कमाल .

* बाहेर जातांना मित्रा
नक्की तू मास्क लाव .
नाहीतर संसर्गाने होईल ,
कोरोनाचा प्रादुर्भाव .

* नाकाला , तोंडाला
हात लावूनी
कोरोना पसरेल वेगानी
सॅनिटायझर आणि साबण वापरून ,
विषाणू होतो हा निकामी .

*कोरोनाला पळवायला
आहे नामी युक्ती.
सकस आहार घेऊन
आपण वाढवूया,
प्रतिकार शक्ती .

*निसर्गावर अत्याचार करत
आजवर आपण ,
खूप काही हिसकावल .
कोरोना विषाणूने मात्र आपल्याला ,
एका धक्क्यात बरच काही शिकवल .

*कोरोनाला रोखण्यासाठी
देशात घातली आहे संचार बंदी .
त्यामुळे आगामीच्या दिवसांत
येईल आर्थिक महामंदी.

सौ.स्वेजल संदेश म्हात्रे
प्राथमिक शिक्षिका
जि .प.शाळा शिलटे
ता .जि .पालघर

....

सत्कर्माच्या मार्गाने चला

....

एका गावात राम नि श्याम असे दोन कुबडे मित्र राहत होते. राम गरीब तर श्याम श्रीमंत होता. परंतु दोघात चांगली मैत्री होती. एके दिवशी राम श्यामला म्हणाला," मी कुठवर तुझ्यावर ओझे बनून राहू?" हे ऐकून श्याम म्हणाला," तू मला माझ्या कामात मदत कर, म्हणजे तुझ्या मनाला दोषी वाटणार नाही." दुसऱ्या दिवसापासून राम श्यामला कामात मदत करू लागला. काही दिवसांपर्यंत सर्व काही व्यवस्थित चालले परंतु श्याम हळूहळू रामकडून जास्त काम करून घेवू लागला आणि त्याचा अपमानही करू लागला. त्याच्या ह्या वर्तनाने राम दु:खी झाला. रामने श्यामचे घर सोडले आणि जंगलात गेला. तेथे त्याची भेट एका साधुशी झाली. त्याची दु:खमय कथा ऐकून त्या साधूला त्याची दया आली, त्याने त्याच्या कुबदावरून मायेचा हात फिरविला आणि काय आश्चर्य ! रामचे कुबड नाहीसे झाले. त्याबरोबरच साधूने रामच्या हातात एक पिशवी दिली व सांगितले," हि पिशवी सत्कर्माची पिशवी आहे, ह्यात सोन्याचा मोहोरा आहेत. तू सत्कर्माने वागला आणि सत्कर्मासाठी जर यातील धन खर्च केले तर ह्या पिशवीतील धन कधीच नष्ट होणार नाही." राम गावी परत आला. त्याने सत्कर्मासाठी म्हणजे लोंकाच्या भल्यासाठी अनेक उत्तम कामे केली. त्यासाठी त्याने जितका पैसा खर्च केला तितका आजवर कोणीच केला नव्हता. हे पाहून श्यामच्या मनात असूया निर्माण झाली. त्याने राम ला हे सर्व कसे झाले हे विचारले. तेंव्हा रामने खरे ते सांगितले. श्याम जंगलात गेला व साधू महाराजांना आपले कुबड दाखवीत म्हणाला माझ्या मित्रासारखे मला नीट करून द्या व मलाही पैश्याची पिशवी द्या. श्यामचा हा स्वार्थी स्वभाव पाहून साधू महाराजांनी त्याला बरे तर केले नाहीच पण त्याला तेथून हाकलून दिले व सांगितले कि सत्कर्म करणाऱ्याला देव सहकार्य करतो.

तात्पर्य - लोभ, मत्सर बाजूला ठेवून मन सत्कर्मात गुंतविले तर आपला भविष्यकाळ हा अतिशय चांगला असतो. सत्कर्माच्या वाटेने नेहमी चालले पाहिजे.

प्रदीप मोहोड
नागपूर

विशेष सूचना

दुसऱ्या अंकात टेककट्टा या सदरात जि प्रश्नमंजुषा दिली होती त्याखाली लेखकाचे नाव गणेश साळुंके ऐवजी चौगुले झाले होते हे चुकून झाले तर लेखकाचे नाव गणेश साळुंके सातारा असे आहे.

ऑडिओ-व्हिडिओ लॅब

व्हिडिओ पाहण्यासाठी फोटो किंवा इमेज वर क्लिक करा.

एक पाऊल वाचन समृद्धीकडे

अंतर्गत आजची गोष्ट आहे...

एक छोटी दु:खी खरी

मुळकथा-जोनाह विंटर

अनुवाद - प्रतिक्षा खासनिस

चित्र - ऋषिकेश

वाचक स्वर-दीपाली दिलीप बाभुळकर, अमरावती, महाराष्ट्र.

ऑडिओ ऐकण्यासाठी क्लिक करा.

शैक्षणिक न्यूज

सन - २०१९/२० या वर्षीची संचनान्यता स्थगित झाली होती पण ती स्थगिती उठवलेली आहे. तसेच जि.प.कडून आपल्याला विद्यार्थ्यांचे आधार कार्ड स्टुडंट पोर्टलला अपडेट करायला सांगितले आहे. ही बाब सर्व मुख्याध्यापकांनी गांभिर्याने घ्यावी. कारण या वर्षीची संचमान्यता करताना स्टुडंट पोर्टलला ज्या विद्यार्थ्यांचे आधार नंबर अपलोड करून ते व्हॅलिड झाले असतील तेवढाच आपल्या शाळेचा पट समजला जाणार व त्यावरच संचमान्यता होणार.त्यामुळे स्टुडंट पोर्टलवर आपला सर्व पट दिसतोय म्हणून गाफील राहीलात तर आपल्या शाळेतील शिक्षक पटानुसार कमी मंजूर होण्याची शक्यता आहे.त्यामुळे आजच आपल्या शाळेचे स्टुडंट पोर्टलचे ला ॅगिन करुन आधार कार्ड अपलोड केलेली टक्केवारी १००% असल्याची खात्री करावी

आधार अपलोड टक्केवारी पाहण्यासाठी खालील कृती करावी.

प्रथम Student पोर्टलचे ला ॅगिन करावे.

त्यानंतर Reports टॅबमधील Status या टॅबवर क्लिक करुन Aadhar Status मध्ये जावे.

याठिकाणी आपल्याला युडायस क्रमांक/ शाळेचे नाव / एकूण पट / त्यापैकी आधार अपडेट केलेली विद्यार्थी संख्या / आधार अपलोड करायवयाची विद्यार्थी संख्या / आधार अपलोड केलेली शाळेची टक्केवारी दिसेल.ती जर १०० % असेल तर आपले काम पूर्ण आहे असे समजावे.आपला सर्व पट संचमान्यतेसाठी तयार आहे.

पण जर टक्केवारी १००% पेक्षा कमी असेल तर आपले आधार अपलोडेशनचे काम अपूर्ण असणार आहे व ते लवकरात लवकर आपणास पूर्ण करावयाचे आहे.

त्यानंतर दिसणा-या माहिती मधील U-DISE Code वर क्लिक करावे.

यानंतर आपल्याला इयत्तावार एकूण पट व त्यापैकी किती विद्यार्थ्यांचे आधार अपलोड केलेत, किती विद्यार्थ्यांचे बाकी अ ाहेत व त्याची टक्केवारी दिसेल.

ज्या वर्गातील आधार अपलोड १०० % नाही त्या वर्गातील नेमके कोणत्या विद्यार्थ्याचे अ ाधार अपलोड राहिले आहे ते जाणून घेण्यासाठी Remaining Students या का ॅलममधील दिसणा-या अंकावर क्लिक करावे. आपल्याला त्या विद्यार्थ्यांची नावे दिसून येतील.

या विद्यार्थ्यांचे आधार नंबर अपलोड केल्याशिवाय आपले सदरचे विद्यार्थी संचमान्यतेत गणले जाणार नाहीत याची नोंद घ्यावी.

आधार नंबर अपलोड कसे करावेत

सदर विद्यार्थ्यांचे आधार नंबर अपलोड करण्यासाठी Student पोर्टल वरील वरील Excel टॅबवर जावे.

येथे दिसणा-या Download UID या टॅबवर क्लिक करावे.

यानंतर आपणास आधार अपलोड करावयाची इयत्ता निवडावी. Strem - Not Applicable असेलच.

त्यानंतर Download File वर क्लिक करावे.

यानंतर UID व अ ापल्या शाळेचा युडायस नंबर व _01_0.xls नावाची फाईलची विंडो दिसेल.

यामधील Save file हा पर्याय निवडून OK बटणावर क्लिक करावे.

सदरच्या नावाची एक्सेल फाईल आपल्या Downloads या फोल्डरमध्ये आलेली असेल.

ती फाईल Open म्हंटल्यावर पुन्हा एक मेसेज दिसेल.त्यातील Yes या पर्यायाला निवडावे.

त्यानंतर आपण निवडलेल्या वर्गाची एक्सेल फाईल Open होईल.त्यामध्ये इयत्ता / तुकडी / विद्यार्थी आयडी / विद्यार्थी नाव / जन्मतारीख / लिंग / आईचे नाव ही माहिती भरलेली दिसेल.

त्यानंतर पुढील का ॅलम रिकामे असतील यात आपणाला माहिती भरावी लागणार आहे.

माहिती भरण्यापूर्वी ह्या कृती कराव्यात.

एक्सेल फाईलच्या वर लाल अक्षरात दिसणा-या सूचना वाचून त्या क्रिया करा.
१. का ॅलम संपूर्ण निवडा.
त्यावर Right Click करा.
त्यानंतर Format cell वर क्लिक करा. त्यानंतर दिसणा-या लिस्ट मधील Category या लिस्ट मधील Text हा पर्याय क्लिक करुन निवडा व OK करा.
त्यानंतर प्रत्यक्ष माहिती भरायला सुरुवात करा. ही माहिती भरताना विद्यार्थ्याचे आधार कार्ड समोर असावे.(कारण सदरची माहिती भरताना As per Aadhar भरायची अ ाहे.) या फाईलमध्ये आधार नंबर / विद्यार्थ्याचे नाव / वडिलांचे नाव / आडनाव / जन्मतारीख / लिंग इ.माहिती आधार कार्डवर जशी आहे तशीच म्हणजे जसे स्पेलिंग आहे तशीच भरावी. शाळेत असलेली माहिती भरू नये.नाहीतर आधार डाटा अपलोड केल्यावर व्हॅलिड होत नाही. आधार कार्ड वर असणारी माहिती जशीच्या भरावी.त्यात कोणताही बदल करु नये.
त्यानंतर या फाईलचे रुपांतर CSV (Comma delimited) या प्रकारात करून घ्यावे. पण ती फाईल आपण कोठे Save केली त्याचा Path लक्षात ठेवावा.किंवा माहितीसाठी लिहून घ्यावा.शक्यतो ती फाईल डेक्सटा ॅपवर सेव करावी. फाईल सेव करताना फाईलचे नाव अजिबात बदलू नये. नाहीतर फाईल करप्ट होते.
CSV केलेली फाइल उघडू नये. नाहीतर तर ती Courpt होते. अपलोड होत नाही.
तयार केलेली फाईल अपलोड कशी करावी.
सदर CSV File अपलोड करण्यासाठी Student पोर्टलवरील Excel टॅबवर जावे.
त्यातील Uplod UID हा पर्याय निवडावा. त्यानंतर तेथे दिसणा-या select File समोर असणा-या Browse वर क्लिक करावे. आपण CSV फाईल जेथे सेव केलेली असेल ती निवडावी.(एक्सेल फाईल नव्हे).
आपण फाईल निवडल्यावर तीचे नाव Upload या लाल बटणाच्या अलिकडे दिसू लागेल. आता आपली फाईल अपलोडसाठी तयार आहे. आता Upload या लाल बटणावर क्लिक करा. त्यानंतर ही फाईल दोन स्टेप मध्ये अपलोड होइल. दोन्ही स्टेप पूर्ण झाल्याचा मेसेज आल्यावरच आपली आधार फाईल अपलोड करण्याची प्रक्रिया पूर्ण झाली असे समजावे.
धन्यवाद.

संपादक :- आनंद आनेमवाड
उपसंपादक:- गोविंद सोनपिर
सहसंपादक :- भागवत केंद्रे
मार्गदर्शक :- संतोष भोंबळे
तांत्रिक संपादक :- श्याम कापसे

सदरील इ- साप्ताहिकातील माहितीशी संपादक व इतर सहकारी सहमत असतीलच असे नाही.
हि माहिती वेगवेगळ्या माध्यमातून संकलित केलेली असून त्यानं एकत्रित आणून सदरील साप्ताहिक pdf रूपात प्रसिद्ध केलेले आहे.